ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ЦХЬОАЛАГIА МАЙ!

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Советен Министрий Советен орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 53 (2906) | ГIаьраска, 1 май 1964 шу. | Мах 2 кеп.

МАРША ДОАГIАЛДА МАЙ!

ЦIеча байракхашца, карагIдийна къахьегама толамаш гойташ долча транспаранташца, безамерча иллешца арабаьнна тахан советски нах дерригача дунен тIарча къахьегамхой барт цхьоагIон ди — ЦхьоалагIа май дездe. Хоза яьлла латташ йола бIаьсти санна тоаль, ниййаль я вай улицаш. Дегаш гIоадоахача къахьегама коталонашца ерий семилетка ялхлагIа бIаьсти. Халкъа боахама массадолча даькъе доккхий толамаш даьхад вай мехко.

Берригa советски нах санна, сийленца некъа баьккаб деза ча ЦIейна Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой а. Дог гIоздоахаш дола хувцамаш хиннад республике 1963 шерара Май дездаьчул тIехьагIа. Дукха ха яц нa! Бакъда, яьха котaлонаш тамашийна я.

План тIехкховчашъеш хьайоагIа республика еррига промышленность. Денгара денга дуккхагIа Даьхена «Iаьржа дошув» тел вай гIорбаьннача мехкдаьттахоца. КIаьд ца луш, дегаш ураоттадаь, мехкдаьтта доалла керда моттигаш лахара хьинаре къахьегаш ба вай цIи хеза бурув деттараш. Iалаьмате боккха толам баьккхар цар укх шера. Вай мехка эггара хьалха царна карагIдаьлар эггара кIоаргагIа бурув тоха. 5.500 метр кIоарга бурув а теха, гучадаьккхар цар «Iаьржа дошув». ТIехь-тIехьагIа дуккагIа хьалъеш латт керда гIишлош. Хьаэцаргъя вай духхьал цхьа Гудермес. Цига дукха ха ялалехь хьалъе йолаерга вай мехка эггера йоккхагIчарех йола синтетически каучук доаккха завод. Йоккхий гIишлош хьалъеш латт Наьсарен районе, цига кхы дуккхача моттигашка в. Укх деношка болх бе йолаенай синтетически спирт доаккхаш йолча Грозненски химически комбината цехий шоллагIа аргIа.

Йоккхийча темпашца дегIайоагIа республика промышленность. Духхьал семилетка пхе шера валови промышленни продукци арахецадга дегIаденад 69 процент, цу даькъе химически продукци — 175. Семилетка хьалхарча шерашца нийсдича 1963 шера мехкдаьтта даккхара боарем лаккхбенаб 2,3-зза, хIаьта газ—5,3-зза.

Сийленца къахьегаш ба республика юртбоахама къахьегамхой а. 1963 шера Даьхенна 12,5 миллион пуьт ялат делар цар. Кхи а доккхагIа де укх шера тIаийна социалистически декхараш. КПСС ЦК февральски Пленумо хьайийлай юрта боахам шеухаитта дегIабоалабергбола керда торонаш. Юртбоахама интенсификаци яро торо хулийтаргъя керда урхаленаш яха, тIаийца доккхий декхараш толамца кхоачашде. Укх деношка оаха кепа техад ноакъоста Н. С. Хрущева КПСС ЦК Президиумага хьадаь «Юрта боахама интенсификаци яра тIаберзабаь парте некъ чаккбоаккхаш хьалаца дуваденнача цхьадолча дешай хьакъехьа» яха записка. Боккха лоархIам болаш да ноакъоста Н. С. Хрущева оттадаь дешаш. Цар торо хулийтаргъя дIахо юртбоахам дегIабоалабе, советски наькъа хьал-торо лакхъе.

Юртбоахама къахьегамхой хIана чуйнна къахьегаш ба семилетка ялхлагIча шера лакхара хьувкъамаш чуэцара. Кхеххаш да кхашкара балкаш. Советски наха дика кхетаду хьамсарча парте керда Программа кхоачашъяра цахаддаш къахьега дезилга, «къахьегамца, духхьал миллионий къахьегамца» мара коммунизм хьалъе йиш йоацилга. ХIераче ший участке толамаш дахе дезаь. Массайе а кхетаде деза тахан темпаш лакхагIа не хуа, кхоане гаргагIа йоагIилга. Эзараш, эзараш нах ба республике коммунистически хьисапе бихаш а къахьегаш а. Уж ба вай сийлен маякаш, толашагIа бола производственникаш. Коммунизм хьалъерий моральни кодекса принципаех бах уж. Тахан вай царех доакхал ду, цар сий ду. Денгара денга дегIаьук цар мугIараш. Коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара къовсам лоаттабеш ба миллионаш бола нах. Вай республике цу патриотически боламе дакъа лоацаш 106 эзар саг ва, 83 предприяти, 47833 бригада я.

Тахан, адамий бIаьстен ЦIей дездеча дийнахьа, дег чура даькъала буац оаха республика сийлен маякаш, коммунизм бахьан къовсам лоаттабеш бола берригa къахьегамхой. Кердача коталонашка, хьамсара ноакъостий!

ШерагIа йоаржае социалистически яхь! Ханал хьалха кхоачашъергья вай семилетка ялхлегIча шера план!

Даькъала хийла лаьттан тIа дерригача халкъий Машар, Къахьегам, ПаргIато, Нийсхо, Вошал, Ираз чIоагIдеш йола коммунизм!

Х. ОСМИЕВ

ЦIЕ ДАЬРЕШ ШЕРШАДЕШ

Баьцарча баракъашка,
Корнача зизашца
Ер лаьтта хьеладеш,
Шахьарий майдашка,
Из кIера ала мо,
ЦIе даьреш шершадеш
Дера хьо, кхьачар хьо,
Тоаш бола ЦхьоалагI май,
Хьо маьрша доагIалда,
Адамий доакха цIей!

Толамий ашарца,
Моторий татешца
Аренаш екаеш,
Аренаш дийнъьча
Турпалий маьженаш
Низаца ахохаеш
Дессар хьо кок-керта,
Хоастаме ЦхьоалагI май,
Хьо гIоза доагIалда,
Камаьрша бIаьстан цIей!

Гаьнара, гаргара —
Бол-болча меттера —
Хоарцон низ болабеш,
Сийпача сигаль,
Хьаькача укх лаьтта
Толама болар деш
Кхьачар хьо, тайжар хьо,
Беркате ЦхьоалагI май,
Даькъала хийла хьо,
Безаме хоза цIей!

Хьаренча рувкъаца
Хьаьрзаьнка тIангараш
Унзара ва йоахаш,
Низ-Iоткъам тIалаьтта
Лаьттара адамаш
Денала совдоахаш
Даьржар хьо Лаьттан тIа,
Сий дола ЦхьоалагI май,
Камаьхал яла хьо,
Барт-цхьоагIон сийрда цIей!

ХЬОНА, ДАЬХЕ

ЦIаккха ца баьккхача тайнара боккха толам баккха вIаштIехьдаьннад са укх шера: хIара бIаь жийна тIехьа 123 Iаьхар кхебаьб.

Жа гIел ца долийташ Iангара даьхад. ХIаьта цар Iобаь цхьаккха Iаьхар а байтабац.

ЧIоагIа доккхал ду аз таханарча дезача денна цу толамца сай накъа ва вIаштIехьдаларах. ДIахо йодача хана а цитта толамаш доахаш чакхвала дага ва со.

Ш. БАПАЕВ,
Урус-Мартана производственни управлене «Самашкинский» совхоза воккхагIа вола жа Iу.

* * *

Берригача советски халкъа цхьана тоай бахка толамаца даькъала дуец тахан ЦхьоалагIа май Грозерча консерви комбината коллективо а. Мая сийна лаьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яккхарах тахан къаьстта доа гIоздаьнна ба викельни цеха къахьегамхой-халкъах. Бив бетта викельни продукци арахецара план 23-ча апреле кхоачашъяб цар, хIаьта цуд тIехьо ден моаш чаьнча совгIа арахецаш йола продукци. Мая дезача цIейна кийчдаь совгIат да цеха болхлой.

ЦхьоалагIча кхартале завода цехашта юкъе хьалхара моттиг яккхарах Сийлен грамота хоашалъй завомо цеха коллективана.

Цехе карагIдувлача дикача вIдаккхашта юкъе массаз а хьинар совдоахаш хьабоагIа резчица Демченко Люба, вулканизатор Редькина Надежда, браковщица Колесник Антонина, кхьбараш.

А. ДОДОВ.

* * *

Дукха баланг кхоачамдаьд бIаьстa хьача деза тха бригадо. 800-1000 гектара тIа дIаяьйнад тIеадал, накъа а боакхам кулътураш еъй, дIайийнад горох, чIов, шекара свекла.

Мая хьахала кхо дя дасача хена йолайир бригадо 200 гектара тIа платийна лаьрхIа хьажкIаш дIае. Кхо агрегат арахьлар яхаи тIа нэ болх бе. Дийнахьа шиша норма кхоачаш а еш къахьийгар трактористаша В. Павликова, С. Попова, А. Фелина, цитта къахьийгар царна болх беш хиннача сеяльщикаша а. 30-ча апреле дIадийна вьхар цар хьажкIаш. Вешта аьлча, еррига а бIаьстан юкъе дIаюв культураш дIайийна вьнай бригада. ДIайийнача культурашта эша гIулакх дара кийчлуш да тхо хIанз.

М. ТРАВИН.
Шелковски производственни управлене «Коминтерн» яхача колхоза тракторно - полеводчески бригада бригадир.

* * *

Грозненски крекинг - завода № 15-16 йолча участка коллективо ЦхьоалагIча мая сийна шерра социалистически яхь а йоаржаь биъ бетта план 18-ча апреле кхоачашъяьй. ХIаьта апрель бетта план кхоачашъяьй 26-ча апреле.

Из котало яккха вIаштIехьаьлар участка ерригача коллективо хьинаре къахьегаш хиларах. Цу даькъе къаьстта белгалваьлар участка воккхагIа вола оператор Воловский Владимир Иванович, оператор Редькин Николай Николаевич, оператора гIонча Зайцева Надежда Ивановна. Цар массане а шоай производственни план 105—110 процент кхоачашъю.

Къахьегама совгIаташца накъа еаи тха участок таханарча дезача дийна.

А. РЕВУНОВ,
№ 15-16 йолча участка начальник.

* * *

Нефтемаслозавода установкай коллективаша юкъе май сийна лаьржача яхье къаьстта дика къахьегама толамаш даьхад Бездетный Василе кулгалдеча тха коллективо. Валови продукци арахецара бетта план 26-ча апреле кхоачашйир оаха. Къаьстта дика болх беш я коммунистически къахьегама сийлен цIи делаю Б. Меркуловен В. Дубровинен кулгалду сменаш. Апрель бутт бовлехьа планах лаьрхIачул совгIа массехк эзар тонн продукци арахийцай тха установка технологаша. Укх бетта кхы а дикагIа къахьега дош ду оаха.

Хь. ГИРЕЕВ,
нефтемаслозавода № 16 йолча установка оператор.

* * *

ЦхьоалагIча мая сийна шерра социалистически яхь а йоаржаь хьинаре кхашкара балхаш деш я тха звено. ДикагIча агротехнически хапа дIа а йолаь лоацача хана дIайийра 100 гектар шекара доакха свекла.

ХIанз хьажкIаш дIаюаш да тхо. ХIоалехьа дIайийнай 60 гектар совгIа. Къаьстта боккха толам баьккхар оаха селхан. Цу дийнахьа тха цхьан агрегато дIайийра нормах 9 гектар мара йоалача 20 гектар хьажкIаш. Из да таханарча дезача денна аз а са ноакъосташа Абубакаров Хьусена, Эскерханов Сале а кийчаь совгIат.

В. МУЦАРАЕВ,
Урус-Мартана производственни управлене «Гехинский» совхоза механизатор.

«ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА МАШАР ЧIОАГIБАР ДУХЬА» ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ЛЕНИНСКИ ПРЕМЕШ ТЕЛАЧА КОМИТЕТЕ

1964 шера 21 апреле академика Д. В. Скобельцына председателах а деш «Халкъашта юкъера машар чIоагIбар духьа» дунен халкъашта юкъера Ленински премеш телача Комитета заседани хилар.

Комитето 1963 шерара дунен халкъашта юкъера Ленински премеш хьожаяра хьакъехьа хьачуеннача предложенешка а хьежай, цу дешах лаьца решени тIа а ейнай.

2-ча оагIон тIа кепа толаш ба дунен халкъашта юкъера Ленински премеш хьожаярах бола сопам.

СССР ОБОРОНА МИНИСТРА ПРИКАЗ

1964 шера 1 Май. № 102 г. Москва.

Ноакъостий салтий, матросаш, сержанташ, старшинаш!
Ноакъостий эпсараш, инаралаш, адмиралаш!

Тахан советски халкъо цун декал долча Герзашцарча Низашца дезду I Май — къахьегамхой дунен халкъашта юкъерча барт-цхьоагIон Ди, дерригача мехкашкарча болхлой цхьоагIони вошалeн ди.

Вай сийлахь-йоккхача Даьхено из цIей белгалдоаккх ший нахах чIоагIа гоаенна йолаш. Болхлой класса, колхозни ахархой, интеллигенце турпалерча къахьегамца толаме кхоачашъеш я коммунизм хьалъяра сийлахь-йоккха Программа. Берригача советски халкъа хьинаре къовсам лоаттабу сихъаь химически промышленность дегIайоалаяран юртбоахама производства интенсификаци яран йола КПСС ЦК декабрьски февральски Пленумий решенеш толамца кхоачашъяра тIехьа. Парте оттадаь гIуленхаш чакхдахаро Iалашдергда дIахо а социалистически экономика лакхъялга, кхы а дикагIа гоалергда советски халкъа вахара хьал.

Социализми коммунизма хьалъяра новкъа Советски Союзаца цхьана чIоагIа гIа боахаш доля социалистически содружества мехкаш. ДегIа а доагIа чIоагI а лу машара, демократе, социализма низаш.

Коммунистически партен цун ленински Центральни Комитетох кIаьд ца луш йоакхо ю дунен социалистически система, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойн болама кхоташна цхьоагIо чIоагIъяра.

Советски Союза халкъий керттера вахара хьошташ хьал а лоацаш, хаддаза а тIагIертта а дIакхухь тайп-тайпара социальни строй йола пачхьалкхенаш машаре яхара ленински политика, де йиш мел яр ду термоядерни тIема кхерамах дуне кIалхара даккхара.

Вай Даьхен социализма кхыцола мехкаши ахерамах лорадера духьа Коммунистически партен Советски правительстваи хаддаза чIоагIъю мехка обороноспособность, Герзашцарча тIема Низай чIоагIале, хIаьта нагахьа санна кийсача уйлаш духьала а баьна, империалистически агрессораша Советски Союзан вежарашка долча социалистически мехкаштен духьала тIом хьоабойя, тIаккха уж цу тIем тIа бииза эшаргба.

Эскарен Флотен тIемахой!

1-ча Мая цIейца моаршал а ховтт, даькъала а душ шо, тIемен политически кийчо еча оаш керда толамаш дахар а лов сона. ТIагIертта Iомае тIема техникен герзи, кIаьд ца луш тоае шоай тIема гонзал, чIоагIъе шоай мугIарашкара дисциплиненаорганизованности. Фелал йолаш гIулакх де, сий долаши малоагIIарен кховчашде Даьхенна хьалхашкара шоай сийлен декхар.

Къахьегамхой Дунен халкъашта юкъера цIей белгалдоаккхаш ПРИКАЗ ЛУ АЗ:

Тахан, 1-ча Мая, вай Даьхен столице — Москва, союзни республикай столицашка, турпала-городошка тиъоаза йоккхий топаш тохарца салют дада.

Даькъала хилда I Май — къахьегамхой дунен халкъашта юкъерча барт-цхьоагIон Ди, дерригача мехкашкарча болхлой цхьоагIони вошален ди!

Сийле хийла турпалча советски халкъен цун декал долча Герзашцарча Низийн!

Даькъала хийла Коммунистически парти — советски халкъа дерригдунен исторически коталонаш яхара тIехьа дог урауттадари уж вIашIехьдохар!

СССР оборона министр
Советски Союза маршал
Р. МАЛИНОВСКИЙ.

Москва. ЦIе майда. А. Стужина сурт. ТАСС фотохроника.

КЕРДАЧА ТОЛАМАШЦА ЙОАГIА

Юртарча къахьегамхой лоархIамегIара декхараш

Юртбоахама производства интенсификаци е вуьна парте хьалхашка оттабьча йоккъа гIоллa бIубенна болх Нохч-ГIалгIайчен юртий къахьегамхой. Дог ураттадолш йолча КПСС ЦК февральски Пленуме тIайиийча цу программо оарцагIбаьхар уж шоай са ца кхолеш къахьегга. Колхозаштеи совхозаштеи хьалхашка хьоллаеннай юртбоахама производства деррига доакъош кIаккха ца хиннача тайпара айдара йола Iалаьмате йоккхий торонаш. Парте хьаькъалерча решенеша, гIулакх творчески, белггала ленински леладаро дегаш гIоаддьха бола советски нах кийча ба уж сихагIа вахаре кхоачашба.

Юрта боахама интенсификаце керттера дешаш отталаь, укх денoшка кепа теха арадаьннача, КПСС ЦК Президиумага дахьийтача новкъостa Н. С. Хрущева записка тIа. Цу доаркIамерча документа тIа белггалдьд кадраш Iомаяра система товергIола, промышленни ларда тIа хьайбай продукташ йоакиргIола, колхозно-совхозни управленей болх эргабаьккха тоабергбола гIулакхаш.

Хоавш ма дарра, вай республика кхашкарчеи фермашкарчеи къахьегамхоша шоашта хьалхашка оттадаьд декхар: деррига доакхаш дола иллат 1964 шера 30 миллион пунтага кхоачаде а 10 миллион пунтал кIезигагIа доаца ялат пачхьалкхен амбарашка тасса а; 250 эзар тонн шекара свекла, 81 эзар тонн баьца даарий икха, дуккха кхыйола лаьттанцара йоалa продукташ ихa. Хьайбаш леладерий рубежаш: пачхьалкхенга 24 эзар тонн дозая дола хьайбаш докха, 70 эзар тонн шурий, 32 миллион фуь, 3080 тонн тха докха.

Из атта деккхар дац. Цхьабакъда, юртий къахьегамхой дог тийна ба шоай котало яргнилдарех, хьалхашка оттаь рубежаш толамца яхар духьа, юрта боахам дIахо айбар духьа. Даьхенна юртбоахама продукташ дукхагIа ялар духьа шоай низаш кхолергдац цар. Котолонга бола нийса никъ хьаькъкхаб парте: из да — химизаце, комплексни механизаце, хиш дехка лаьттаж шердара, Iилманна карагIдаьнирашй хьалха латта опыти юкъеххьара ларда тIа юртбоахама производства интенсификаци яр.

Производство деррига доакъош интенсивно доладара эша хьалаш хилийтад партеи правительстваи колхозаштеи совхозаштеи, — уж да толашагIа йолча юртбоахама техникаца кийчдаь, гIа-тIа дукхагIа удобренеш, гербицидаш, юртбоахама вуламдерашца, хьайбаштеи баьцовгIаштеи хулча лазарашца лоаттабеча къовсама эша химикаташ дIайиеш дола юртбоахама доакъош. Лакха квалификаци йолча юрта боахама специалистийи механизаторийи доккха эскар да вай республике, хIаьта царех дуккхачарна республика Лакхехьарча Совета Президиума Указах заслуженни яха сий дола цIи енай. «Октябрa 40 шу» яхача совхозерча Кодаеи Бахьауддина хьажкIаш лелаеча механизированни звеноси «Красноармейский» яхача совхозерча Кагерманов Оалхазаре коммунистически къахьегама бригадой 1963 шерарча хьокхамех Эррироссийски механизаторий ахье хьалхара моттигаш яьхар.

Долла хIама долаш да вай боахамий экономика лоацнача ханашка айяра, республика юрта боахам чIоагIа дегIабовлабара. Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, советски юртбоахамеи органаша юртахкара къахьегамхой оарцагIбоах юрта боахама интенсификаци ера программа сихагIа кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсама.

Колхозашеи совхозашеи сихха темпашца чакхйоаккхаш латт лаьтта леладера ей йоца химизаци. ДIадахача шера, хоаш ма дарра, 28700 тонн минеральни удобренеш кхаьчаяр республикага — 1962 шерарчул кхоза хIаина ац яьнна дукхагIа. ХIаьта укх шера чIоагIа дегIайоагIаш латтача химически промышленносто вай боахамашта яйтаргба уж 50 эзар тонна гаргга.

Органическочарца тар а еш, юкъеххуьаш йолча дуккаьча минеральни удобренеша, хиш дехкача хьаьнача лаьттаем нийса пайда эцаро лаьтташ леладерашка йиш хулийтаргья погоди хьелаш мича тайпара хуле а, тоншенс лакха хьунгъамаш кхеде.

ХIанзалца ца хиннача тайпара, дукхача, гурахьа дийнача алатаьта минеральни подкормка яьй колхозашеи совхозашеи. Ерригача республике гIолла лаьрхIача удобренеш тайсай 143 эзар совгIа гектара тIа дIайийнача хIамашта юкъера лаьрхIача хIара гектара тIа — 1,8 центнер. Ахархой декхар — гурахьа дийнача алаташта техача 25290 тонн минеральни удобренеша хьувкъам дукхагIа лакхбара диица дарг мел доацар дар.

Из кхоачашдара бокъонца чакхъяхка еза агротехника. Лаьтташ нийса ца кийчдеча, хIамаш дIаера балхий ханаш телхача, тIоадал чусоцаяр духьа къовсам ца доаттабеча, дIайийнача хIамашта ший ханнахьа гIулакх ца деча моттигашка удобренеша йоаггIаш йола эффект лургьац. Къаьстта чIоагIа торко е еза хиш дехкача лаьттай; кхашка канхишнахьа хий ахийтар духьа йоакхо е еза хиш декха каршаш хацнахьа кийчдара, хиш дехкарий кадраш кхоачамбоалаш вIашагIтохара, уж Iомаяра, техникаx лакхача балха оасарленца пайда эцара.

Удобренешни хиш дехкача лаьттаехи пайда дикагIа эцилга Iалашдара лилапэ пр мел йоаца техника йолаш да вай боахамаш. ХIанз республике я 3880 трактори дукха кхыйола хIанзара керда юртбоахама машинаш. Цул совгIа, ихы тIа а машинно-тракторни парк кердача техникаца хьалъюзаш а латт.

Цу долача хIамаша вайга йиш хилийтар хьажкIаш лелаю 663 звенон шекара свекла кхею 335 звенон вIашагIйолла. Вай республикерча дукхача механизатораша хьахьекхар уж хала леле езаш йола пропашной культураш цIи хезача кубански масторий В. Первицкев, В. Светличнеи методах — кулга къахьегам юкъе ца боаккхаш хьалкхеелга вIаштIехьдаккха шоаш кийча хилар. Укх шера кердача прогрессивни технологех болх дIаболабаьб хьажкIаш лелаеча 60 звеноси свекла лелаеча 18 звеноси. Уж дукха хIама ца вашa еррийгаш а йиза Iалашъяьй еррийгача машинашца, гербицидашца, удобренешца, дукхачарга технологически карташ а да, кулгашца беш бола болх цIенбаь юкъера дIабаккхара, дIадохийтар кIезигагIа а долаш хьувкъамаш лакхдара хьалаза дарг мел доацар а да.

Лаьтта леладераша теттара дика кхетаду, кIанз керттердар — къахьегама рузкъеи кIезигагIа дIа а дохийташ, хIара гектара тIара дарегIа продукци дукхагIа яккхар долга. Цудухьа иштта доакхача хьинарца дIаболабаьб болх В. Светличнеи, В. Первицкеи гIулакхаш хьаллаьцараша. ГIадвугаш дола хоамаш ух кхашкара прогрессивни технологе энтузиастига даьхача дьалхарча толамех. Шекара свекла теттара дика дIайийнай «Красноармейский» совхозерча Кусаев Вахида механизированни звенос. Шоай ханнахьа машинаш, гербицидаш, удобренеш, фу кийч а даь, свекла лелаераша кердача методах цхьоаггIа дIаболабир болх. Шин агрегатаца цкъа гобоаккхаш цар цкъая хана ялх операци чакхъяьккхар: оаср доахаду гербицидаш техар, цу тIеххьа оахам тIа культиваци а майлаш а даьхар, фуца цкъана лаьттах ахийтар удобренеш, хIаьта иштта, агротехнико из яхача тайпара лаьтта IотаIадеш хIама токхайир. Из да сиха а дарегIа а, пайдаца а!

Кусаев Вахида звенос деккхар тIаьхьбац хIара гектара тIара 220 центнер шекара свекла цкъка дьния, из кхепрга дIабола мах В. Светличе дьоккхамашта айяха гарга а боалабеш. Свекла лелаераш хьнарца а дика а дIаболабаьча балхага дьежача шекб хила езаш цар толам боаккхаргхилараш.

Иштта энтузиазмаца къахьегаш ба цIи хезача кубански гIулакх хьаллаьца альбараш а. ХьажкIаш лелаеча «Ермоловский» совхозерча Арсамаков Вахида хьажкIаш дIае полавеннача хьалхарча дийнахьа а шн норма кхоачашйир. БIубенна керда рубежаш йоахаш ва Эррироссийски яхье котало яьккха Кодаеи Бахьауддини цун новкъостийи. Лакхеи дарегIеи хьувкъам кхебар духьа шоай хьинар ца кхолеш къахьегаш ба сунженски механизатор Дзыгин Василий, шалински хьажкIаш лелаер Зармаев Iаддал-СаIид, дукхха кхыбараш.

Механизатораш цар хьинарерча къахьегаме хьаллацар, шоай социалистически деккхараш толаме кхоачашдара царна новкъостал дар, цар опыт вIашагIтохар а шерра юкъеюхьар а — хьалхарча аргIанара гIулакх, партийни организацей, боахамийн производственни управленейи кулгалхой, юрта боахама специалистий декхар.

Ахархой лаьтте болаш хинаац укх шерара бIаьсти. Гайна яьннача а догIаш деjаш хиннача а цо дукха моьлера ха дIаьккхар, хIаьта, долче, кхашка хIамаш дIаера балхаш кIезиг-дукха тIеххьадаьхад. Цхьабакъда, кхашкара къахьегамхой шоай низех бIубенна ба. Царга кхоачамболлаш техника а бIаьстен юкъе дIалоюш йола культураш дикагIа йолча агротехнически ханашка а дика а дIаера. Цу гIулакхa хилаза даргдоацар болх дика вIашгIехьбоаккхалга да, цунна эш къаьстта ший тайпара къахьегама ритм, машинех балха лакхача оасарленца шин сменах пайда эцилга Iалашде деза.

Ф. ТИГОВ,
КПСС обкома шоллагIа секретарь.

Хьокхам эца нах болаш да вай. БIаьстан юкъера балхаш цхьоагагIа чакхдоахаш йоаллa «Красноармейский» совхоз. Дог гIоздоаккх Грозненски шурий совхоза кхашка къахьегам дика вIаштIехьбаьккха хиларо. Шальа производствений управлене боахамаша дикагIа йолча ханашка дIайийнай шекара свекла. БIаьстан юкъера хIамаш во дIаюш бац шелковски наурски механизатораш. Царца нийсбала беза беррига лаьттанцара къахьегамхой.

БIаьстан юкъера культураш дIае лаьрхIача дерригача лаьттах 40 процент дIадийна даьнадар ерригача республике гIолла лаьрхIача 25 апреле. ЧIоагIа къахьега деза дикагIа йолча ханашка хIамаш дIайийна яхара. Из — юрташкарча къахьегамхой хьалхарча аргIанара деккхар, цар денадера гIулакх. Деррига кхалаш долаш да укх гартгарча денoшка шекара свекла, баьца даараш, коартолаш, кхыйола бIаьстан юкъера культураш дIаера. Цу гIулакха кхоачамболла дика фу, машинаш, удобренеш я.

Кхы тIа чIоагIъеиза яргъаш хьажкIаш дIаера темпаш. Болх дика вIаштIехьа ца баьккхача, мело яьча, дикагIа йола ханаш карара ялийтача моттигашка лакха хьувкъам кхебар духьа лоаттабеча къовсама кхамаьлва яргьац.

БIаьстан юкъе балхаш дарa ханаш цхьаьние а боахамашта ишагIа качьехаш яц. Парте долла хIама даьд моттигера хьалаш дикагIа довзаш болча специалистий, кхашкарча берригача къахьегамхой творчески инициативана хийцна никъ балар духьа. Цхьабакъда, партюмашкен производственни управленешкен йиш яц йоакхо ца хилари болх вIаштIехьа ца баккхари бакъьи долаш культураш дIае еза ханаш тулийташ а цунца хьувкъама метта оттаде йиш хургйоаца за дещ а бараш та садеттаж Iе. БIаьстан юкъера культураш дIаювалга во вIаштIехьдаьккхад Наьсареи производственни управлене боахамий кхашка. ХIамаш дIаера балхаш мела лел «Скотооткорма» треста боаламашка, Советски Веденен районашка.

Къаьстта чIоагIагIа торко е еза культураш дIаера балхаш дика хилара. Специалисташ деккхарийла ба цу гIулакха денна тIахьожаш лоаттабе, агротехнико телхаеш йоаш порядка тIа боалабе. Балха тIа мегаргдоацил гIаллатдар бIаьстан юкъе культураш дIае йолаеннача ханна «Дружба» яхача совхозе гучадаьккхар.

БIаьстан юкъера культураш дIаювча цхьан ханна колхозашеи совхозашеи гIулакх ду гурахьа дIадийнача алаташта а сомий бешамашта а. Юрта боахама зулам дераштен баьцовгIашта хулча лазарштен духьала адохимикаташца хIанзале обработка яьй 20 эзар гаргга йолча гектара тIа.

Укх гарггарча ханана деккхар — дIайийначa шекара свекланa, баьца даарашта, гороха, хьажкIашта, коартолашта дош дола гIулакхаш хIара боахаме белгалдари кхы хье ца долийташ уж чакхдаха долазари. ХьалхагIа а уйлае еза, пропашной культураш та шаровка, букитировка, нийлхъяра мугIарашта юкъе обработка сихагIа а мах кIезигагIа болаш а фу даь аргьар - хьогI аьнна, зулам дерашца, юртбоахама культурашта юкъе тIадувлача оасарца къовсам дикагIа фу дaь лоаттабергбар-хьогI, аьнна.

Культураш дIаюча а уж тIаьхьнaчул тIехьагIа царна гIулакх деча а толам баккхара керттердар — техникаx клетамца пайда эцар, механизатораша, колхозоша, совхозий болхлоша къахьегама оасарле лакха йолаш болх белга Iалашдар.

БIаьстан юкъера балхаш толаме чакхдахара мел эша хьалаш хилийта кхашкарча къахьегамхошта. Из — парткомийи производственни управленейи духьеллара деккхар. Хала хете а, дукха моттигаш я кхашкарча станашка общественни кхача кийчбелга а лаьттаж леладерашта дика культурно-бытовой гIулакх делга а вIаштIехьдаьккхара йоакхо ца еш.

Деккхача патриотически хьинарца къахьегаш ба механизатораш майна хьалхарча деношка. Хьалха латтача мехкдаьттахой, майна хьалхарча яхьа инициаторий почин хьал а лаьца, уж къахьегама вахте аттаб цIей тIакхоачаш Даьхенна къахьегача совгIаташ кийчдеш ба. Цу гIулакха тIехь хьокхам гойт коммунистаеи комсомольцашеи.

ХIаьта болх толаме лела йиш йоI кан-ханнахьа ихьа итогаш ца еча, хьалха латтарий опыт йоаржа ца еча моттигашка? Бакъда, йиш ца хилар. КIезиг-кIезига йоалаш яйя дIабоал ихь, цунна кулгалдеш ца хилча. Цунах тайшай яльях пайда баларейн из йоаржаярей хьалха латтараш совгIаташна хоастабарей цар опыт шерра юкъеххарей йоакхо кIезига еш йола парторганизацеш.

Толам хургбац материальни стимул ца хилча а. Материальни безам тIабахийтара дьакъекьа дIаьхна къамаьлаш дарах кхоачам бу цхьацадолчa боахамий кулгалхоша — лаьрхIа оарцагIбалац уж прогрессивни мах тедилга вIаштIехьдаккхара. Кхашкарча дукхача къахьегамхошта хах шоаш хьийгача кьих, тIайийна деккхараш кхоачашдарах шоашта доагIар фуд. Цу гIулакхо вIаштIехьдоаккхаргдац дукха а дика а болх белга.

Эггара сатотагIа йола ханаш хьатIаттай хьайбаш леладеча фермашкарча болхлошта. Дог гIоздоаккхаш из ерригa республике гIолла хьалхарча квартале яь итогаш, цхьабакъда, цар тешал ду 1964 шера тIаийца социалистически декхараш толаме кхоачашдара мел эшаш йола торонаш йолаш хьайбаш леладераш хилара. Телха да, йолаш йолча торонех ерригача колхозашкеи совхозашкеи лерттIа пайда эцаш ца хилар.

Хьалхарча квартале пачхьалкхенга дулх деккхара план 116 процент кхоачашъяьй республико. Вож хьайбай продукташ кийчъяра план кхоачаш ца еш йисай: шурийна 98 процент кхоачашъяьй ца, хIаьта фуашта 96 процент. Пачхьалкхенга къаьстта а кIезига продукци еннай массе а хьокхамашта план кхоачаш ца еш бисача Наьсарерча хьайбаш леладерашен Советски района къахьегамхошен. Шурен фуашен дахара эггара тIехьа дитт Шелковской, Ведана, Урус-Мартана, Наура, Шаьла боахамаш. ХIаьта цар дораш сиина долча хьалашка квартала план дикка тIеххьоачашъяьй сунженцашен грозненцашен дулка а, шурийна а, фуашта а.

Сунженски грозненски колхозий а совхозий а хьайбаш леладераша хьахьекхад, хьинарерча балхах социалистически яьях, Iалманна карагIдаьнирашй хьалха латта опыти дукхагIа юкъеххаьхарая, материальни безам тIабохийташ йолча прогрессивни системах мел беркат доал. Сунженцоша квартала план кхоачашъяьй шура кийчъяра — 118, дулх — 110, фуаш кийчдара — 123 процент. Соахка цу ханалла яьккха хиначулна кийсича цар шура дукхагIа яьккхай 20 процент, дукхагIа кийчъяьй 24 процент, хIара кхоабеча Iаттагара йоаккха шура 55 килограмм дукхагIа хиний. Хьалхарча квартале яьча итогех КПСС обкома бюроси республика Министрий Советой кхарда хара тела ЦIе байрак хьожаяьй Сунженски управленена. Белгалдаьккхаб Грозненски управлене хьайбаш леладераша бeь дика болх.

Республика вокх районий фермашкарча болхлой хьалаш кхы тайпа-х ниcал? Торонаш массехахьа а цхьатара я, уйла тIахийтта болх бича сунженцашта яьхараш санна йола результаташ йоахалургья массанега а.

ХIанз хьайбаш леладерий лоархIамегIара деккхар да лагера лоаттадеш доахан кхоабилга кхетамца вIаштIехьдаккхар. Цу балхах вай лоархIададарга хьежна хургда шера плани социалистически деккхараш толаме кхоачашделга, — сентябрь бетта чакхйоалача лагере йоаккхача хана ма йоаккхий, хоаш ма дарра, 60 процентага кхачалла йола хьайбай продукци.

Колхозийи совхозийи кулгалхоша ихы ха ца я йолеш хIанзе а деза вIаштIехьдаккханза дартдаш ахкана чусоцадаь доахан кхоабилга, эшача боарамe доакъарий единицаш а дегIах латташ йола белок а йоалаш долча моначa доакъарашца доахан хадданзе Iалашделга. Цулухьа ихы мело ца еш белгалъяха еза ахкий доахан латтергдола моттигаш, керда кхоалленаш а хьаьш а хьалдеи къьнара дараш кинпахьа тоадаь дахеи деза. ХIара ферме цIеькх а лоархIамаш да деза доахан бIарчча ахкана мошaча доакъарашца диза Iалашдулургдий хьажар духьа.

Хьайбай боахамашта эшарий йоакхо еча хана, хIанзза а дeза кIоаргга уйлае еза, Н. С. Хрущева шии записка тIа яздеча тайпара, царна специализаци яра уж дIанийсдаран тIадерзадаь долча гIулакхий. Доккхар се нах латт аьлча, из латт, эррига фермаш хIинзарча хьисапара, фуаш, кох тIарча оалхазарий дулх, хьакий дулх, бежаш дулх, шура яхара йола шоай тайпара промышленни предприятеш арах.

ХIанз сихленнад бIаьстан юкъера балхаш, ехан йолаш декача хIара сахьата лоархIам болаш хила деза. Цхьабакъда, культураш дIаереи дIайийнарашта гIулакх дареи балхаш чакхдаккхарца цхьана сиххача темпашка кийчдаланзе даргдац хьувкъам чуэцара — комбайнаш, жаткаш, хьувкъам чуэцаш йола ихы тайпа техника дика тоа а яь кийчъянза, тарзаш нийсданза, алаташ чулоаттаду силадаш, кхашкара хьатташ кийчъянза, автотранспорта хьалхагIо торкe яиза яргьаш.

Кхерамерча хьал тIа да республике комбайнашта ремонт яра гIулакх. Къаьстта а кIечига йоакхо ю цу лоархIамерча балха Шаьла, Грозненски, Наьсарен районашка. Хьокхам эца беза хIанзале а 70 процент гаргга комбайнаш тоаяь баьннача сунженцашкарен урусмартановцашкарен.

ХIанз юрта боахама болхлошта хьалхашка латта деккхараш чоалханеи бехкотохамеи да. Уж толаме кхоачашдара а цунца шии деккхараш кхоачашдар а, 1964 шера белгалдаьча рубежашка кхачар а духьа тIагIертта къахьега деза. Партюмашеи производственни управленешеи, колхозийи совхозийи партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, юрта боахама специалисташа оалленга-ра деза эргабаккха беза шоай болх, моттигашкарча юртбоахама производствана дукхагIа теркам тIабахийта беза — хьувкъам лакхбар духьа, хьайбай продуктивность лакхъяр духьа къовсам лоаттабечча моттигаша.

Диза даргдоацаш да, КПСС Центральни Комитето деккхар а даь тIадожадеча тайпара, партийни, советски, юртбоахама органаша Н. С. Хрущева записка лерда тIа хIара боахаме, хIара производственни управлене тороаш кIоаргга Iомаелга вIаштIехьдаккхар а гIойленагIа йола специализаци лаьтта леладечеи хьайбай боахамеи чакхъяккхар а.

ХIара коммуниста, юрта боахамерча хIара болхлочун сийлахь гIулакх да — юртбоахама производство айяр КПСС ЦК февральски Пленума решенеш сихагIа кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсаме дьегаш дола хьа сов дакъхара шии низ кхоачар дар.

АХМЕД БЕН БЕЛЛА — общественни пачхьалкхени деятель (Алжирски Халкъа Демократически Республика).

ДОЛОРЕС ИБАРРУРИ — общественни политически деятельница (Испани).

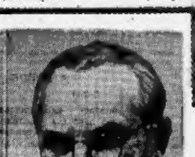

ХЕРЛУФ БИДСТРУП — художник, общественни деятель (Дани).

Грозненски химически комбинате симлетка хьалагIача шера бола бо йолашийтай этилови спирт арахецача цехий шоллагIча аргIан комплекс. Царех цаI я № 111 йола синтетически спирт довицха цех. Коллектив болх бе йолаенна дукха ха еце а кердача мощностех бизза пайда эцаш, кхоачамбоацараш балха юкъера дIа а доахаш кIанзлехьа дукха продукци арахийцай коллективо. Къаьстта дика къахьегарца белгалъяьннай я В. Чемодинова кулгалду «Г» яха смена.

Сурта тIа: № 3 йолча цеха болх беча «Г» яхача сменацара технологаш (аьрдехьара аьттехьа) Алпатова Анна, Коноблева Валентина, Хаменский Александр, Федорова Елена.

П. Пашина сурт.

ДУКХАГIА ДОАККХАРГДА «IАЬРЖА ДОШУВ»

Цхьоалагiча мая цIейна даха доагIача тайпара накъа дахар духьа яьржача социалистически ях йолаьво МагIалбико мехкдаьттахой йокихача коллективо дика котало яьккхай. Мехкдаьтта доккхара биъ бетта план хьалал хьалха кхоачашъяьй, планал совгIа араяйхад иттаж эзар тоннаш мехкдаьтти бIаьи эзараш кубически метраш гази. Бурув токара биъ бетта план шийна а конторо хапал хьалха кхоачашъяьй, планал совгIа 770 метр бурув техад.

Яьь хьалха латт укх шера вай республике майна хьалхара социалистически ях дIайолаьь а мехкдаьттеи гази доккхара биъ бетта план 28 апреле кхоачашъяь а йола кхоалагIча промысела коллектив.

Бурув деттача шин конторах хьокхамаш дикагIа долаш а бурув токара биъ бетта план 19 апреле кхоачаш а еш планал совгIа 700 метр бурув теха 2-ча контора коллектив. Цу конторо кхоачашъяьй тоххамаш эксплуатационни бурув токара план а скважинаш эксплуатаце дIаллара план а.

Тха бурув деттараштеи мехкдаьтта доахараштеи план кхоачашъеча доккха новкъостал ду НПУ гIонна йолча предприятеша. Цар шоай планаш хадданза кхоачаш а еш, цунна тоаду ерригача «Малгобекнефта» НПУ экономически хьокхамаш.

Тха мехкдаьттахой йоаккхача коллективна юкъе дукхача къамех бола нах ба: эрсий, гIалгIай, украинцаш, нохчий, гIумкий, хIирий, эрмалой, гуржий. Цхьан дезало санна барт тайна къахьег цар. «Малгобекнефта» НПУ конторайи цехийи ерригача коллективана юкъе тайп-тайпарча балхаш тIа болеш 880 нохчой гIалгIай ва. Царца ба инженераш, техникаш, бухгалтераш, плановикаш, бурув деттачера а мехкдаьтта доахачера а мастераш, бурильщикаш, операторош, электрикаш, и. кх. дI. Массанехьа а цхьана бола беш бола уж дуккхача къамех бола нах барт тайпо, безаме бах.

Цехийи контораш коллективай барт тайначен дика вIаштIехьбаьннача балхо, бурув деттачеи мехкдаьтта доахачеи бригадой балха денцей бийсаннеи цацадош лоаттабеча тIехьожамо промыселашкен бурув деттача конторашкен йиш хилийтар бурув токарен мехкдаьтта доккхарей биъ бетта план а Мая сийна тIаийца деккхараш а хапал хьалха кхоачашдаьд. Биъ бетта къахьегама оасарле лакхъяра план 102,4 процент кхоачашъяьй. Мехкдаьтте гази доаккхарга дIабола мах планал совгIа 3,9 процент лохбаьб. Мехкдаьттеи гази доаккхарга дIабода мах лохбарах пачхьалкхена кхоаль ахча 50 эзар сом да.

1963 шера IV-ча квартале дика бола барах ахчан хьалхара премии а Къилбаседа-Кавказа экономически района карара хара тела ЦIе байрах а енар «Малгобекнефта» НПУ-на. Из байракхи хьалхара ахчан премии еннай НПУ-на 1964 шера I-ча квартале производственни хьокхамаш дика балларах а.

Цу тайпара, вIаштта шин квартале ЦIе байрах лелаю МагIалбика мехкдаьттахой коллективо, хIаьта тешшаме ала йиш йолаш да кхоалагIча квартале а из карара ца алийтара тха мехкдаьттахоша шоай беррига низ тIабохийтаргхилар.

Къилбаседа Кавказе гIолла лелаеча социалистически яхье хьалхара моттиг яккха езачо хьалхашка оттадеш дола деррига хьалаш кхоачашдеш яхача, кIаьда луш, тIагIертта боля бе беза скважинашкен техника тIехь баьна Iеш, участкайи бригадайи еррегача коллективашка — болх беш мел барашка.

Мехкдаьттахошта юкъе партийни, профсоюзни, комсомольски организацеше беш бола хьехама болх дика вIаштIехьбаьккха а цехийи контораш кулгалхоша шоашта карарчаргара боагIа боля бизза хьабехаш а хьаро новкъостал ду производстве лакха къахьегама толамаш даьхара.

МагIалбика мехкдаьттахоша Цхьоалагiча майна совгIат лурга аьнна денна хинна дош кхоачашдаьд, — планал совгIа, дарегIа МагIалбика мехкдаьтта деннад.

Бурув деттара балхаш мехкдаьттеи гази дахара план, капиталовложеней боарам лакхбаларца дувзаденна тIа-тIа дукагIа лакхлуш чоалханегIа хулаш дохагIа МагIалбика мехкдаьттахой деккхараш. Ер шу чакхдалалехьа 32 эзар метр бурув тоха а, миллионаш тоннаш мехкдаьтта докха а, 10 миллион сом гаргга капиталовложеней план кхоачашъе а езаш да тхо. Уж декхараш оаха ханал хьалха кхоачашдергда.

КПСС XXII-ча съезда решенеш кхоачаш а еш, семилетка халал хьалха кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсама оаха тхоай беррига производственни кхоачам оарцагIдоаккхаргда, хIаьта уж тха хIанз а кIезига а дац.

Мамогта дукхагIа механизаци ергьа оаха бурув деттача, мехкдаьтта доахача, гIишлош хьалъе, ча халача балха процессашта. Цу доллача хIамаша тхона торо лургья къахьегама оасарле дикка лакхъе а пачхьалкхена рузкъа вахаде а.

С. ПЛИЕВ,
«Малгобекнефта» НПУ начальник.

«ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА МАШАР ЧIОАГIВАР ДУХЬА» ДУПЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА ЛЕНИНСКИ ПРЕМИЕШ ХЬЕЖАКЧА КОМИТЕТА СОЦАМ

1963 шера «Халкъашта юкъера машар чIоагIбар духьа» дупен халкъашта юкъера Ленински премеш хьежача къаьстоа.

Машар Iалашбари чIоагIбари духьа доаттабеча къовсама гIулакха доккхий вIашта карагIдаьннараш «Халкъашта юкъера машар чIоагIбар духьа» тела дупен халкъашта юкъера Ленински премеш хьежайийра:

Ахмед Бен Беллайна — общественни пачхьалкхени деятель (Алжирски Халкъа Демократически Республика);

Долорес Ибаррурина — общественни политически деятельница (Испани);

Херлуф Бидструпа — художника, общественни деятель (Дани).

Москва. 1964 шера 21 апрель.

СЕМИЛЕТКА ЯЛХЛАГІА БІАЬСТИ!

ХЬАЛХАРА ГІА

КПСС ЦК февральски Пленумо боккха теркам тIебахийтар юртбоахама производствана специализаци яра, цунах боахамашта интенсификаци яра хьисапехь цаI а лоархIаш. Цу тIулакха лаьрхIа укх шера цхьоалагIча апреле денз Наьсарен производственни управлене вIашагIъеллай керттера лостам коартолаш лелаелга а болаш йола «Экажевский» яха совхоз. Цадел совнагIа дукха кхыйола культураш а кхею тха совхозе: гурахьа дув ялаташ, хьажкIаш, шекара свекла, горох.

Иих отделени я совхоза: Экажкъонгий-Юртара, СурхотIара, Іаьлий-Юртара, Наьсар-Кертера. Царех хIара отделене дикка детIабена юрта боахам ба.

Совхоз вIашагIъеллача хьалхарча деношка денз, кхашкарей фермашкарей къахьегамхой чIоагIа оарцагIбаьннаб тIаийца декхараш кхоачашде. ХIаьта укх шерара тха декхараш зIамига а дац. Оаха лаьрхIад хIара гектара тIара планах лаьрхIар 16 центнер мара йоалача 22 центнер гурахьа дув хIа чудл. Коартолаш — планах кхее езараш 87 центнер йолча 120 центнер кхее, шекара свекла — планах кхее езараш 180 центнер йолча 210 центнер кхее.

Лаьттанцара йолла продукташ алсамъяхара оахош беагалдаь гIулакхаш шин ныкъаца чакхдоах оаха: лаьтта леладеча шерра химизаци ярцея комплексни механизаци юкъеяхьарцея, из деррига а Іилманна карагIдаьнараши хьалха латта опыти производствана шерра юкъеккхахьарца тар а деш. Цу дьукъе хIанзале а цхьалола гIулакхаш даьд тха совхоза къахьегамхоша.

Гурахьа 2473 гектара тIа дIадийнача дерригача ялаташта минеральни удобренешца подкормка яьй оаха гуйран-Іаи заманахьа. Байнача бетта 3276 гектара тIа бІаьстан юхьера оахам даь я, 1300 гектара тIа тIоадал соцаьб я, 4900 гектара тIа макхаш даьда а даьлар тхо.

Тха совхозе вIашагIъеллача кийчъаь а яьнвай коартолаш леладу ... механизированни звено, хьажкIаш лелаю шийтта звено. Царех хIаранена дIаеннай лаьттан участкаш, тIехьатувса юртбоахама инвентарь а тIеда 3—4 трактор. Цул совгIа хьажкIаш леладра говзал йолаш болча Экажев Батарбикей Хидриев Саварбикей култаллеш йолча хьажкIаш леладеча звеноца укх шера дукхьаьцха болх бергба Первицкий методах.

Екхана деноош отташе цхьаккха минут зеха ца йолеш, юрта боахама культураш дIае йолайир совхоза кхаш леладераша. Цу хана денз яьржар тха совхоза кхашкарча къахьегамхошта юкъе мак сийна социалистически яхь. Лоацачча хана дIайийна яьлар еррига горох—100 гектар. Болх дика вIаштIехьбаьккха коартолаш дIае болабелар Экажкъонгий-Юртарен Наьсар-Кертерен къахьегамлой. Из культура дIае тха совхозе къоастадаь деррига лаьтта 980 гектар я.

Тха совхоза къахьегамхошта дика хов, юртбоахама культурай хьувкъам лакхбергболча керттерча факторех цаI дIайийнача хIамашта минеральни удобренешна подкормика елга йилар. Цудухьа коартолашца ... культураши дIаерца цхьана лаьтта минеральни удобренеш тайсар механизатораша хIара гектара тIа цаIи ахи центнер суперфосфат а йолеш.

Коартолаш дIайийча къаьстта душ, дунен хIалкъашта юкъера хеза цIей — I-гIа Май хьатIахкачалехьа цу культура 500 гектар дIайийна довла лаьрхIар тха совхоза кхаш леладераша. ХIаьта оахош тIаийца хиина дейкар оаха сийлена кхоачаш а дир.

Коартолаш дIайийча къаьстта дика къахьийгар Наьсар-Кертерча отделене трактористо Мамсуров Галихаиа, прицепщика Бичиев Мусаса. Цар хIара денна, шоай агрегатага бизза мухь а озийташ, цаIи ахе нормал кIезигагIа йоацаш кхоачашбора шоай болх.

Иштта дика къахьийгар Экажкъонгий-Юртарча отделене механизатораша Экажев Батарбикей Хидриев Саварбикей а. Хана дукха а хьалхагIа шоай участке коартолаш дIайийна баьлар уж.

Дукха ха йисанц гурахьа дIадийна ялаташ чуэца доладала. Тха механизатораш, доришача хIакашка а коа цй деш а ялаташ чуийца дахар дукха, хIанзе а денз кийчо е болабенаб. Чуэцача хина ялаташ кIезигагIа хойтар кульа оаха лаьрхIаа уж культураш хьаккара арлари къаьста а долаш чуэца.

ХьатIаьоагIача шера аккха новкъостий Светличнен Первицкен методах болх беш кургьа тха совхоэра ерриге кхаш леладу звеноэ. Цу балхо тхога йиш хулийтаргья къахьегама овсарле лакха а хьайоаккхача продукце цхьан центнерга дIабола мах лохбе а.

Къаьстта чIоагIа уйла тIайохийташ леладергба укх шера хьайбай боахам. Уккъа долаш долча кхоачамех бизза пайда эцаш ца хиина хилара тоъал дукха шура паччахьалкхента дIа ца кхоачийташ йисай шурийтоварни фермаш.

Совхоз вIашагIъеллача юкхье денз доахан кхабара хьалха латта методаш юкъеккхуьча доладелар тхо. Масала, хьайбашта телача доакъерий рационе юкъейихьар оаха дегIах дика латаш йолча доакъарашца кхоачамболаш йоалача протеина меттел йола карбамид. Цунах дика беркат даьлар. Байнача бетта хьалхара итт ди дIадаьннача тIехьагIа денз массе отделене тIаеттавла йолаелар доахана душ йола шура. Масала, цу бетта хьалхарий итт дийнахьа яьккхачул 1748 килограмм дукхагIа хилар еррига совхозе шолагIча итт дийнахьа яьккха шура.

Укх гаргарча хана деррига Іаьсий искусственни шурийца кхаба доладала лаьрхIад оаха, хIаьта цу гIулакхо ухога йиш хулийтаргья паччахьалкхенна дIателаш йола шура дикка алсамъяккха.

С. ЛЬЯНОВ.
Наьсарен производственни управлене «Экажевский» совхоза директор.

МАЯКАША ДУВЦ

ХИМЕ НОВКЪОСТАЛЦА

Дегаш гIоадаьна, шерра йоаржаьча социалистически яхье къахьегама доккхий толамаш доахаш накъа даьккхад тхо сийрдача цIейна — ЦхьоалагIча майна.

Укх шера кхоачаше доккхий декхараш тIаийцад оаха, нагахьа санна совхка хIара гектара тIара 270 центнер шекара свекла яьккха яле, укх шера 300 центнер йоаккхаргья.

ЧIоагIа новкъостал ду тхона химе. Соахка гурахьа зибь оахаш минеральни удобренеш тайсар оаха. Цул совгIа, шекара свекла дIае лаьрхIача кхашка 800 тонн ширдаьнна кхо диллар.

Шин дийнахьа дIайийна даьлар тхо шекара свекла. Деррига балхаш механизмашца ду. Шекара свекла хьалкхеэра йов. Светличне кердача технологех бизза пайда эцаргба.

Шекара свекла тIаяле йолаелча макха беккха а, цул тIехьагIа уж нийлхъе а, кхылолабалхаш хара а хIанзэехье кийчлуш да тхо. Деррига балхаш ханнахьа а лерттIа а чаккхдоахаргда оаха.

С. АМИРСУЛТАНОВ.
Шаьла производственни управлене «Джалка» совхоза дикагIа вола механизатор.

Кхы а дикагІа болх бергба

Дукха ха я из Іаьсий кхобаш болх бу, геттара дукха дезэ сона из гIулакх. Цудухьа са вIаштIехьлоал шерра-шера дика толамаш даха. Ши бутт баьнна Іаьсий хьо а ийце уж ялх бутт баллалца кхоаб аз 180—200 Іаса хьалкхеду шера.

Іаьсий леладерий керттера декхар да хIара Іаснига денна дукхагIа дулх тIакхетаргдолаш болх вIаштIехьбаккхар. Дика котало яьккхар аз ...Іадахача 1963-ча шера. Цхьаккха цамогаш а ца хулийташ, дика дорстадаь хьалкхедир 180 совгIа Іаснаг.

Из Іаснаг аз соц хIанз кхобаш. ТIехдика гIулакх ду аз царна. Хьалха латтарий опытах бизза пайда а эцаш кхабар баькъан долаш 550-600 грамм дулх денна тIаккхет царех хIарачена. Дезача цIейна ЦхьоалагIча майна сийленца накъа яр дукха лаьцача яхье тIагIертта къахьегарах торо хиннай са уж хьоккамаш даха. Кхы а дикагIа толамаш дахара низи хьинари ца кхоаш къахьегаргда аз тIехьа тIайоагIача хана а.

Б. УЗИЕВА.
Наьсарен производственни управлене «Ингушский» совхоза шолагIча отделене Іаьсий деладер.

НИЗ ДІАКХОАЧАРГБА

Къахьегама дикача хьокхамашца накъа еай со ЦхьоалагIча майна. Къаьстта укх тIеххьарча хана дукха шура тIаккхийтай аз кхоабача доахана группе. Нагахьа санна хьалха, дийнахьа хIара Іаттагара 6—7 килограмм шура йоаккхаш хиннаяле хIанз 11—12 килограмм шура йоаккх аз.

Дикка шура тIаккхийтар доахан кхабора оттаьча рационе карбамид юкъейихьача. Иштта, дукхагIа шура яккха торо хулийт ден распорядок тIехха ца еш, хьайбашта эшаш дола гIулакх хан-хиннахьа даро.

Ялхайтта етт ба аз кхобаш. Март бетта йоаккхаш хиннача 70—80 килограмм дукхагIа шура йоаккхар аз тайпахьа апреле, хIаьта май бетта 240—250 килограмм дукхагIа яккха хьожаргья со.

Дуккха тIеххоачашьяй аз укх шера хьалхарча квартале шура яккхара план. ХIаьта дIабахача биъ бетта хIара Іаттагара 900 килограмм совгIа шура яьккхай. ШолагIча кварталан план 135—140 процент кхоачашъе дерхI аз. Шортта сийна доакъа дола даьгIенашка доажалеш, цул совгIа бийсан мошш доакъар а дехкаш кхоабача хIара Іаттагара 3 эзар килограмм шура яккха лаьрхIад аз.

Г. НАГУМАНОВА.
Шелковски производственни управлене «Красный пахарь» яхача колхоза хьайбаш лелайер.

Иштта яьккхар сийле

Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода установкай коллективашта юкъе къаьстта дика къахьегаш я № 5—6 йолча тха установка коллектив. Завода коллективашта юкъе эггара хьалха коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара къовсам дIаболабаьчарех я коллектив. Низ, хьинари кхо ца деш къахьегарах 1962-ча шера из сийлен цIи яьккхар оаха. Цу тепа денз цхьа бутт дIабалабац бетта план коллективо тIехкховчаш ца еш.

Дика теркам беш делабу политико-кхетама болх а. ХIара бетта араюал къахьегама листок. Цу тIа йаду балха хьалхе латтарех, дикагIа йолча опытах лаьца, критика ю балха юкъе нийсденнача кхоачамбоацарашта. Дукха бесдош яьй установке агитатораша декабрьски, февральски материалех лаьца. Агитатораша кIоргга йоазийтар уж материалаш установка болхлошта. МоллагIча болхлочо къахьегама дисциплина толхайнча, дIахо йодеча хана из санна дар ца хилийта дика бехк бу цуна. Дукха ха йоацаш къаракъ мепна балха вениваар установке болх бечарех цхьа оператор. Балха тIа хьатIваита йиш йолаш вацар из. Цу саракъа установка технологий собрани хилар. ЧIоагIа бехк бир цунна. ДIахо йодеча хана из санна дола гIалат ца далийта дош делар оператора. Собране дакъа лоацараша дика кхетадир уж санна дола гIулакхаш хилийта йиш ца хилар.

Общественни балхах а дика дакъа лоац установка болхлоша. Грозненски № 1 йолча интерната 10 «Б» яхача класса шефство леладеш я установка коллектив. Цу классаца болх бе йоаллуча хана дисциплинех успеваемости лоха яр классерча дешархой. Из лоакхъяра дьукъе дешархой даьшца айхха бувзам а лоаттабеш дика къахьийгар операторашa. Зеза довизар хьайта къа. Дукха ха ялалехьа дисциплиней успеваемости лакх а ена хьалха латтарча хилар из класс. Каст-каста цу класса урокашка хул операторш, беседаш ю дешархошца, пенгазети стендаши арахецаш новкъостал ду. Дешархой а хул установке баьхке. Царна дукха безабеннаб мехкдаьттахой болх. Цудухьа царех дукхагIбараш нефтяной институте деша баха дерхIаш ба.

Болх дика вIаштIехьбаьккхача установке коллективо семилетка ялхлагIча шера план хана хьалха кхоачашъяра къахьегама дика декхараш тIаийнан. Оаха дош деннад валови продукци арахецара шере ялхъ 29 декабре кхоачаш а еш паччахьалкхена 1500 сом ахча кходе, ши эзар сом пайда бергбола 12 рационализаторски предложени балха юкъе яхьа. Уж декхараш тIеккхоачашдергдилар яьахьеккхад коллективо, квартала план 21-ча марте кхоачашъяьй цо, арахецача продукцега дIабола мах лохберах квартала планах лаьрхIачул совгIа 9,4 эзар сом ахча кходаьд. Мая сийна тха коллективо дош деннадар 4 бетта план 28-ча апреле кхочаш а еш, планал совгIа 250 тонн Іы кхое. Уж декхараш установка болхлоша 23-ча апреле кхоачашдир. Цу хана денз планал совгIа эзараш тоннаш бедаэн сийрда продукци арахийцай оахъ. Хьалхашка латта декхараш дика кхоачашдеш хьинаре къахьегарца белгалбаьнна ба технологаш Тризнов Василий, Ведерников Николай, иштта кхыбараш. Иштта яха а ях, къа а хьег коммунистически къахьегама цIи лелаю ...

С. ШТЕЙНГАРТ.
Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода № 5-6 йолча установка начальник.

КЕРДАДАР ЮКЪЕ КХУВЛАШ

Дукхахача хана денз Грозненски производственни управлене дикагIа лоархIаш я № 1 йолча шурий совхоза фермаш. Шерра-шера кхоачашъю цар шура яккхара план. Боккха боахам ба фермай бар. 1172 етт, 900 Іаса хааб укхаза.

...Дувцилга йоацаш гIадбахар доиркаши бежа Іуйн хий хьоухий, та насос тоаль, хий хьадоладелча. ХIана аьлча, шийлача хана яра а доахаш хий меладе гаьнна дIаккхуалача хьайбаша белгтала кIезигйора шура. Халача балхашта механизаци яьй хIанз ферме дукхагIа кийшка. ХIанз атта да укхаза доакъар дилла, кхо дIадаккха, кхыдола балхаш де.

Доакъар дукха декхарах хинна хиле дезаш дар из. Ферме а вена хьайбаша доакъар мишта дуъ хьежача зоотехника гучадаьлар еррига ца юаш силоси йоли юсилга. Къаьстта ца дуаш дукха доакъар доадора доярка Яхиева Зинас кхоабача доахана.

— Зина, боарам а боаций деккий-те Іа доакъар? — хаьттар Алексей Михайловича.

— ХIанз-м декхац, — шоп делар доярка. Ца дуаш дукха дут доакъар, Іокадаш бар кхыбола доиркаш а.

— Хан-хиннахьа тух дежа хургдац оаш? — юха а хаьттар зоотехника.

— Тухи мелн дани улл хьайбашта хьалхашка, — аьлар цунга.

Цул тIехьагIа аргайоаккхаш хийцар зоотехнико хьайбаш кхабара йола рацион. Бакъда, доадана гIо даьзар цу гIулакхо. Кхерам болаш дар шура лохъяр. ФуннагIа даь а хилийта йиш яцар из. Машинасца акъа а охьаш силосаца вIашагIъеш декхаш йола гIожа доакъар дикагIа а чам болашагIа а дуар хьайбаша. Иштта гIо дир кердадар лекаро, бакъда, цунах кхоачамбаь сатийна Іоха дагавацар Алексей Михайлович.

ГIожа доакъар Іапарца кIаьхдеш, тоавеш йола массеях установка яйцар совхозо. Хьалхарча деношке а гучадаьлар аьхьачул тIехьагIа Іапарца кIаьдъяь йол хьайбаша геттара дика юилга. Иштта вIаштIехьдаьлар шура лохъяра хинна кхерам дIабаккха а доакъар доадергдоаца гIулакх цй а цун кхоабе а. Цхьабакъда, ферме дика кхетадора цу тайпара кийчъю йол массахана екха йиш йоацилга, из кийчъелга юкъ-юкъе эргадаенна дезилга.

— Фу дар-те вай аьлах иштта аьлье гIад, силос, кхыдола доакъараш а дийттача? — дагаяьлар доиркашца бригадир вола Зубайраев Тайсум.

— Алексей Михайлович тIа а аьлаш кийчдир ферме из доакъар. Масала, доярка А. Королевас кхоабача доахана 28—30 килограмм шура тIатехар цул тIехьагIа, иштта тIаккхийтар шура доахан кхыча группашка а.

— Шура хьоалаа миштай? — хаьттар вошко. Доахана ерригача группашка кхьатарра хьаьна яцар. Из фу бахьан долаш да хаиар цхьайолча доиркашта. Масала, доярка Гелогаева Марьяна хоиш дацар аппаратаца бийттача Іатта шим меллашха хье а хьийна юхейиса шура яьаккха езилга. Из бахьан долаш хьаьнагIа йола шура хье из йоаккхаш юсар, цудухьа лоха хулар хьоалаа а. Кхы цхьаькха а дийцар зоотехнико электроаппаратаца доахан мишта детта деза.

Автоматаца доахан детта сихагIа а дикагIа а Іомаелар Королева Анна, вокх доиркайла дукха хьалхайоалар из шура яьккие, из санна болх бе Іомабалара вIаши яхь а йоаржаьь къовсам дIаболабир Зубайраев Тайсума кулгалдеча доиркай коллективо. Карара хара тела ЦIе байрака хьаккха чIоагIо йир цар.

Бакъда, совхоза зоотехникана цагадоеллаш хинкар-и кхылар дар. БIаь совгIа етт бар совхозе Іаьхар беса, из чIоагIа Іеткъар шура яккхара. Нагахьа санна искусственни осеменени еча пунктий болх лерттIа тоа а баь беррига доиркаш оарцагIбаьхача кхоачашле вIаштIехьаргдолаш дар из. БугIе бaха безам хиннача хана искусственни осеменени еча пункте етт дIабугилга дар цар ца дезар.

...ПхелагIа шу да Емельянов Алексей Михайлович № 1 йолча шурий совхозе зоотехникалла болх беш вола. Дукха дика гIулакхаш карагIдаьннад цунна цу лоацача хана. Из укхаза балха веначча хана юкъ-юкъе къахьегама дисциплина телхаеш доиркаш бар шурий-товарни ферма коллективе. ХIанз барт-цхьоагIо йолаш а шийна хьалхашка оттадаь моллагIа доккха декхар сийленца кхоачашде низ дIакхоачаргболаш а я из.

Укх шера доккхий социалистически декхараш тIаийцад совхоза хьайбаш леладераша. Кхоабача хIара Іаттагара 2300—2600 килограмм, хIаьта еррига а 2800 тонн шура яккха лаьрхIад цар. Дош кхоачашдара тIегIертта къовсам а лоаттабу. Из хьакьокх укх масало, январь бетта Беликов Дмитре Яковлевича кулгалдеча доиркай бригадага яр карара кара тела ЦIе байрак, февраль бетта из дIаьккхар Умхаджиев Резвана кулгалдеча доиркай бригадо, хIанз Зубайраев Тайсума кулгалдеча бригадага я из.

«Оаха кхы дIалургьяц ЦIе байрак, хIанз оахош яьккха хьалхе дIа ца хеца тхоай болх кхетамца вIаштIехьа а боаккхаш, хьинаре къахьегаргда оаха, — йоах цу бригада доиркаша. Цо теша йиш яц цар яхачох. ХIана аьлча, эггара лакха да шура яккхара дола цар хьоахкамаш.

Кастта сийна бух яьнача даьгIенашка дIалоаккхаргда фермера хьайбаш, цу гIулакха дика кийчо яьй укхаза. Шено яц хIанзчул тIехьагIа йокха юкъ ялалехьа дикка шура тIаккхетаргхиларах. Паччахьалкхенга шура йоккхаре шера план 130—135 процент кхоачашъергья оаха, — йоах Алексей Михайловича, шоашка из дулургхиларах бIубенна ба доиркаш а.

Ам. ПЛИЕВ.

МАЯКАША ДУВЦ

ГЕКТАРА ТІАРА—65 ЦЕНТНЕР

Сийрдача цIейна — ЦхьоалагIча майна къахьегама дикача совгIатаца накъа бахар дукха тIегIертта болх баьб тха звено коллективо. 200 гектара тIара хьийкъа хьажкIаш чуэца лаьрхIад оаха укх шера.

Из кхоачашдара соахка гурахье а къовсам болабир оаха. Зиба лаьрхIа аьха, макха баьккха, кIаьдаь Іоиллача лаьтта аммиачни селитра суперфосфати тессар.

Хьувкъам лакхбара а продукци яккхарга дIаводар доладора а иштта лоархIаме да В. Первицке хьийхача балха методах бизза пайда эцаш къахьегар. Цудухьа деррига балхаш механизмашца дергде оаха.

Укх шера къаьстта дика дIадолаьдир оаха бIаьстан юхьера балхаш. ХьажкIаш дIаелехьа кхоаза макха баьккха культиваци йир оаха, 200 гектара тIа квадратно-гнездови хьисапе дIаюю хьажкIаш, цу гIулакхо торо хулийтаргья техникаца оасар де а хьажкIаш шийлкъе а.

БIалла шено яц хIара гектара тIара 65 центнер фуаль хьажкIаш чуэцарг хиларах. Из кхоачашдоа тхоай болх кхетамца вIаштIехьбаьккха къахьегаргда оаха тIехьа тIайоагIача хана а.

Я. ТИМОШЕНКО,
Сунженски производственни управлене «Коммунизмага бода некъ» яхача колхоза механизированни звено кулгалхо.

МАЯКАША ДУВЦ

ДИКА ЛАРД ЕЛЛАЙ

Укх шера ши бІаь гектара тIа дIа а йийна хIара гектара тIа 75 центнер фуаль хьажкIаш хьалкхеергья оаха. Цул совгIа 200 гектара тIа шекара свекла а йийнай оаха, хIаьта хIара гектара тIара 250 центнер хьалкхее социалистически декхараш тIаийцад. Уж кхоачашдара хьинари низи ца кхобеш къахьийгад оаха. 400 гектарах хIаране тIа 1,5 центнер аммиачни селитри кIазал суперфосфата тессий. Цул совгIа ширдаьнна кхо а дуллаш шерра-шера хьавийу оаха культураш дIаюаш дола кхаш.

Дика вIаштIехьлаьха дIадоладир оаха бIаьстан юхьера балхаш. Хьалхарча дийнахьа денз шин сменах бу оаха болх. Шин-кхаь дийнахьа дIакъайлар тIоадал, культиваци а йир. Шекара свекла дIайийна а иштта гербицидаш тайса а дьвина, дика тоадаьча лаьтта тIа хьажкIаш дIаюш да тхо хIанз.

Къаьстта къахьегама доккхий толамаш даьхаа оаха Майна дикача совгIаташца накъа дахкара лаьцача къахьегама яхье, хIаьта хIанз кхы а дикагIа хьоккамаш доахаш болх бу оаха, шишша норма кхоачашъю сменах.

О. МАЛЬСАГОВ,
«Назрановский» совхоза механизированни звено кулгалхо.

ДАРЕГІА СВЕКЛА КХЕЕРГЬЯ

Укх шера шекара свекла кердача технологех кхеергья тха звенос.

Керда технологе йиза чаккхъяккхара мел эшар долаш дий тхога. Звенога хьакхоачаш латт керда техника. В. Светличне методах свекла технологически картега хьежжа оттаьча спискаха дургья звенона техника. Тхога хьаккхаьчай пунктирни ши сеялка, макхаш, опрыскиватель, опылитель.

Иштта Іалашъяьй оаха гербицидаш, микроудобренеш, ядохимикаташ. Химе новкъосталца свекла дика хьувкъаергья оаха. Деррига звенога леладе хьаденна лаьтта 369 гектар да. 140 гектара тIа хургья тха шекара свекла, 123 гектара тIа горох, 100 гектара тIа доакъара лаьрхIа хьажкIаш юргья. Оаха дош деннад хIара гектара тIара 200 центнер свекла, 30 центнер горох, 200 центнер мошаш хьажкIаш а йоахаш дола сийна гIадамаш чуда.

Дерригача дунен тIарча къахьегамхой дезача цIейна ЦхьоалагIча майна доккхийча къахьегама совгIатана накъа еннай тха звено.

Агротехнически эгара дикагIча хана дIейийнай оаха пропашни культуреш. Къаьстта дика къахьег тха Дагаев Султана, Матиев Абаза, иштта кхыбараша.

В. ЭЛЬМУРЗАЕВ.
Грозненски производственни управлене «Старо-юртовский» совхоза звеньевод.

Къахьегама совгІаташ

Дерригача халкъа цIейна—1-ча Майна доагIаш дола къахьегама совгIаташ а кийчдаь накъа яьккхай Октябрьски района предприятей коллективаш.

Дика толамаш даьхад дерригача кхоачамехи торонехи пайда эцар дукха хIара смене, бригаде, предприяте чIоагIа яьржача социалистически яхье.

Хьалхарча квартале валови продукци арахецара план 25-ча марта кхоачиш а яь, планал совгIа хьаьлай 284 эзар сома маьхза продукци. Къахьегама овсарле планах лаьрхIачул 5,7 процент лаикхъяьй предприятеша, продукци арахецарта дIабода мах лохбара чотах 12 эзар сом ахча кходаьд.

1963 шера хьалхарча квартале кул дукха а дукхагIа арахийцай предприятеша продукци укх шера 3 бетта. Масала, 24,6 процент дукхагIа арахийцай валови продукци, къахьегама овсарле 12,2 процент лаикъяьй.

Укх шера хьалхарча кхаь бетта планал совгIа 317 метр буруш текад буруш деттараша, эксплуатационникаша планал совгIа эзараш тоннаш мехкдаьтта даьккхад, оттаьча задапел совгIа 140 эзар сома маьхза промышленни бытовой химе продукци арахийцай химикаша.

4 бетта план кхоачашъярах районе эггара хьалха рапорт деннад Нохч-ГIалгIай химически комбинато, рудни йоацача материалий управлене, буруш деттача контора, горбыткомбинато, баьца даарий консерви заводо.

Предприятей балха экономически анализ еча юкъе общественносто дакъа лаьара боккха доархIам а беш. Районе вIашагIъелла а болх беш а я 1000 гаргга сайшой мугIарашта юкъе вола 100 гарга общественно-конструкторски бюрой нормировани общественни анализай бюрой технико-экономически советаш. Керда техника балха юкъейоаккхара тIаьхожам доагIаб комиссеш.

Предприятешка дIахо къахьегача овсарле лакхъяра деча кертерча гIулакхех цаI хилар дукхача нахе экономически эзнеш а дуи политически просвещене системе чакхбоахаш болча боккхача балхах. Районерча конкретни экономика кружокашка, юкъхьанцарча экономически школашка, сайрийнарча университете, техникумашка, институташка, экономически дешара кхыча формашка дешаш 3600 совгIа болло инженер, техник, гIулакхера саг ва.

Района предприятей декхарийн торонийн лоархIам а беш партей районни комитето, производстве хьаьхха латтарашо, инженерно-технически болхлоша, общественносто шерра дакъа а лоацилга, дукха ха йоацаш чакхъяьннача экономически конференце анализ а йь белгалдар 1964—1965 шерашка промышленноста, транспорта, гIишлоний предприятешка къахьегама овсарле ла… а экономически балка … айбенбол… наькъаш.

Керда техника балха юкъеяхьара, толамагIа йола … «Октябр…» НПУ телемеханизировани промысели Грозненча станце вагонни депо. Укхаза дукха къахьег производствана вола ораш рационализаторий мугIарашта юкъевоаш, хьачуенна предложенеш сихагIа балха юкъехьош.

Предприятешка дика болх баьб керда техникеи хьалха латта технологии производствана юкъе яхуьхаш. Масала, буруш деттача тIа-тIа дукхагIа юкъе клухь дIахьигача бурошца скважинаш йоахцага, доабата маркал известковенеца, лото бессарча графитаца, дикагIа йолча конденсировани сульфит-спиртови бардана кийчбелга. Спуско-подъемни операцеш сихъяр а болхлой къахьегама хьалаш аттача дахар а дукха шерра юкъеяхьуь спуско-подъемни операцеш ю механизмаш, буруш детта турбаш къахьувзаю автоматически дIоагIаши боаммоарзагIаши, тIерча болхлочун лифташ а цуьхьаш тIалоттарий Іоалассадарий балхашта механизаци яра эла хаста арапаш а. № 206 йолча скважине республике эггара кIаьвха 63 метр лакха яьккха вIашагIъеллай 4 метр лаккхача йоккха-блочни ларда тIа.

Мехкдаьтта доахача хIара шера дукхагIа кул телемеханизированни объекташ, доккхийча боарамашна юкъеккухь; мехкдаьтта дукхагIа далийтар дукха тIоаяшта искусственни юкъеяхьаш яра процессеш, мехкдаьтта скважинашка хийн гIуии вIашагIъдаьча кIежаца еш йола перфораци, тайп-тайпара зонашта еш йола обработка (поверхностно-технически мероприятеш). Цу гIулакхаша «Октябрьнефть» НПУ мехкдаьттахошка йиш хилийтар тIаийца социалистически декхараш толаме кхоачашде.

Керда техника производствана юкъеяьхош, хьалха латта опыт дIа-юха яхаш боккха бола баьй рудни йоацача материалий управлене, Нохч-ГIалгIай химически комбинате, электромехзаводе, района кхыча предприятешка.

Районерча предприятей производствени хьоккамаш дIахо дикка тоалара хIайз партийни организацешна де дейр ха экономически балха боарам чIоагIа айбелга.

Экономически балха керттера форма кулеш латт предприяте болх дика тоабе йиш хулийтарг йолча, ценнех бийсаннех йоаккхача продукце балансана еча анализах.

Тахан дерригача дунен тIара къахьегамхой цIей деза денош ка мехкаьттахой, машинаьшахой, машинаш ерий, района кхыча доакъой коллективаша дош лу, кхы а дукхагIа низ тIабакийта болх бе, семилетка ялхлагIча шера декхараш хана хьалха кхоачашда.

А. ДАВЫДОВ.

БОЛХ БЕРКАТЕ ХИЛБА ШУН, ХЬИНАР СОВДУВЛДА!

ДОТТАГIЛЕН ШАРЖАШ

МАЛЬСАГОВ ДОШЛАКЪИНГА

Хьа дог, оамал сиé везаш я,
Тха Iилмахо, профессор.
БIаьха никъ баьб Iа, Дошлакъа,
Йохош, йошош боадон гIор.
Мегта Iилма кIоаргагI тохкаш,
Гучайоахаш къайленаш,
Вай тIехьенна хьехам телаш
Вахалва хьо могаш!

НАСУХАНОВА ЛЯЛЯЙГА

Iа тIехйолча пилотаже а
Хьалхара моттигаш йоах.
Сигле къоалаш дуГа дарже а
Майра го хьа кено боах.
Тхо теш, тха Ляля, хьо космосе
Яха йоагIарехиларах.
Космонавтий сийлен мугIаре
Хьога моттиг хьежарах!

БАЗОРКИН ИДРИСАГА

Хьо къона ва, низ шортта ба,
Хьа корта кIайбеннабац,
Тхо тешаш да, кхы а тхона
Iа кIезга мугIарч язберебац.
Дезаденнад дешараштa
«Артиста никъ», «ТIаьхьехам»...
КастагI хилар кино «Дота»
Тхона чIоагIа лов тахан.

ЭСАМБАЕВ МАХЬМУДАГА

Iа доккха из сийлен дакъа
Дукханеща доаккхаш дац
Iа санна из мей гIа баккха
Массанена дилладац.
Нах цецбоахаш, тамаш яйташ
Хьо говзаме халха вувл.
Кхы а яха локхаленаш,
Тхона цунах дезаIоз хул.

АХМАТОВА РАИСАЙГА

Къаьнача заман оамалаш
Денал долаш эшаеш,
Хьай йижарий тIехьа хьехаш
Кхол Iа хьай поэзе беш.
Атта кхачац дезачоа тIа,
Атта хилча бацар чам.
КIоаргача уйлаГ балха тIа
Балба, йиша, хьа толам.

ЦИЦКИЕВ МАХЬМАДАГА

Хьо ваьннав боккхача новкъа,
Артиста никъ атта бац.
Заман турпал вагза хьокха
МоллагIчоа а могаш дац.
Iа цIенхаштта ю цун уйлаш —
Хьо сцена тIа дика лов,
Говзал денна лакхйоелаш,
Хьа ка ялер тхона лов.

КОДЗОЕВ БАХЬАУДИНАГА

Даьша йийца кура хьажкIаш
Хьай Даьхенна ябаеш,
Низ ца кхобеш къа а хьегаш,
Дика тоаду Iа хьай кхаш.
Агрохимех хьаьндеш лаьтта,
Машинаща боаккхаш мул,
Сийлен новкъа чIоагIа латта,
Тхона цунах совгIат хул.

КАГЕРМАНОВ ОАЛХАЗАРГА

Къахьегамца яьккха сийле
ЦIаккха лаьгI ца йолийташ,
ХьажкIаш, доакъар
Шортта хьийкъа
ХIара шера хул хьа кхаш.
Кулга-кара къа ца хьегаш,
Машинаща бу Iа болх.
Удобренеш кхашка екхаш,
Химе новкъа гIо Iа боах.

МАЯ ДЕНОШКА

Дукха сакъердамаш хургва цIей долча деношка вай республика тайп-тайпарча мехIагашка.

• • •

Кердача концертни программаца выступлени ергьа тахан Нохч-ГIалгIай пачхьалкхен иллейи халхарен ансамбла коллектив.

Хьинаре къахьийгад укх тIехкьарча хана Нохч-ГIалгIай Х. Нурадилова цIерахча драматически театра коллектив. ЦIей долча деношка цига оттаергья В. Шаврина «Сомадаьнна эль» яха спектакль (режиссер М. Солцаев).

• • •

М. Ю. Лермонтова цIерахча драматически театре тахачен кхоанен къахьегамхошта бIаргагургья «Ши уст-нана, е дерриге водевиле • санна» яха В. Корыстылева спектакль (режиссер Е. Красницкий).

• • •

Итташ, бIаьш болча республика пионерашен дешархошен сакъердаме салоIаргда пионерий Дворече. Цига царна бIаргагургья Дворецa иллейи халхарен ансамбла коллектив кийчъяь керда 1-Мая сийна оттаяь программа. Цул совгIа Грознерча С. М. Кирова цIерахча царне концерт хьокхаргда ансамбла коллектив.

• • •

Дукха нах гуллургба тахан Наьсарен-Вокзалерча культура ЦIагIа. ЦIей сийна сакъердаме концерт кийчлаьд цига агитбригада членаша. «СаГ вeзар» яха пьеса оттаергья Наьсарен театро (режиссер нов. Булгучев).

Р. МУЦОЛЬГОВА.

Ахьмад ВЕДЗИЖЕВ

ЦИСК «ПОАЦО»

ДУВЦАР

Цхьацца бараш-м ца теша а мег укх са дувцарах. Вешта къаьна Iабас цIаккха карц йист хиниавац.

Дукха шераш дар аз кучералла болх бу. Болх мишта бора оаш яхе, цкъа раьза воанаш йист-м хилийтанзар сайга тхоай председатель. Говраш массаза а йиза хулар, сурт санна кийчъяь хулар тачанка. Ваха веззача цIенкха а ек доацаш кийчча хулар къаьна Iабас а. ТIаккха дарий сона раьза ца хила бакьан? Вешта хувца ца луш хIама мича хул. Хий а додац цхьан апарах. Цу тайппара цхьа ха йолаш вахац массеза сага. Къалу, вокхка хул.

— Iабас, мишта хет хьона, салаIа ха хьаэттай моттий хьона? — къодадир сога цкъа тха председателa, тхо шинь хил дехьарча кхаща ваха воагIаш.

СалаIа гIолга... Дог тохаделар са. «Ледарло гучавлийтайте къаьцача Iабаса? — дагадехар сона. — Иштта белгала я-те са къоанол?».

— Со сай балхах лоархIавац мотташ-м вац хьо? — хаьттар аз председателга. — Е тачанкана хьалхашка товш хетац хьона Iабас?

Велавелар председатель. Хийтта хургдар-кх цунна, со къоаналех кхер аьнна.

— Мичара, Iабас, — йоах,— мичара. Хьол дикагIа новкъост сонам-м эшаш а вацар. Дукха шераш ма дий вай цхьана болх бу.

Цунах кхетадой оаш аз болх дика беш хиннилга. Баьбецаре лоархIаргварий тха яр санна йолча йоккхача колхоза председатело сох ший новкъост?

— Хьа салаIа безам бене кхы аттагIа бола болх лургбо вай къона, — йоах сона хала ца хетийта гIерташ. — Хьона хадданза говраща леля хала да.

Сона новкъа-м дар сайна езаенначa говрех къаста, дале а, аз ма аллара, цхьан мегте мича латт массаза хIама. Цунах а кхетаж хила ма везий. Цудухьа со раьза хилар председатела яхар де.

ШоллагIча дийнахьа колхоза складе хьаьолла хьожавир со. Хьаьхол а дац лоархIам боацаш гIулакх. Аз-м из дика кхетадора. Уйла ел оаш оашош. Аз болх беш мел яьккхача ханах дукхагIа яр лелош ма яьккхаврий из. ТIаккха, хIанз хадданза цхьан мегте хайна оагIа везаш вар. ХIаьта а, Iамаш-Iамаш дIаIаьмар цунга а.

Из дерригa а аз хIана дуей аьлча, керттерчун тIаккхача гIерташ дувц. Со сих ма ве оаш, укх сахьате кхетаргда шо массанех.

ХIана Жабарийца хулар со дукхагIа йолча хана. Из мала вийц? Тха кладовщик. Из вувола склад яр аз лораеш хиннар. Ялат чудола склад. Из цу складе болх беш вола-м дукха ха яцар. Баькъда, цхьаболчар цунах дувца хабараш хеза вар со. Кхы хьалхьца хIама деце а, кулга тешаме вац из оалар. Со сай-м цунах хIама алга яцар. Со цIенкха а хиннавац сайна гуш лоацар дувцара тIера. Цулуьа аз дукха теркал дацар уж кабарий.

Массеза дехкашта летиъаш хулар Жабар. Дукха ялт доаду цар йоахар. Со цеш ушиар массаза из летиъаш хьарах. ДIадаха мегац уж?

— Ай, нолхаш тоха, — аьлар аз, цкъа из сайга летиъача. — Дукха ма ёий хIанз нолхаш, оасараштa дуьхьал, хеташте зе деш долча эпашта, пицхолгашта, кхы зулам дераштa дуьхьал.

— Э-хIей, Iабас, — доп а хетац аз яхачох. Даьккий хьона доввац... Говза ха, царна дика хоо молхаех лорадала. ХIамма а дац царна молхаша деш, — вел.

— ТIаккха, бояяга йогIа мегац, цар а дика новкъостал ма доё уж лувца? — хетт аз.

— Боанг оттаьяа гаргa-м дагIац уж, — доп хетац аз яхачох. Хьалха цаI, Iурга чура ара а баьле тоинахьара моттигаш зе а зийа, тIаккха вожаш хьедека бода. ТIаккха ара хьелх уж, моттаургда хьона укх дерригача дуней тIа цхьа даьккий мара кхы хIама яц... Ялатах яиза даьлча, тоашта ма та йиеза а лоаззаш склада гIолла лел, со аIалла воацаш санна.

— Шu кле хьо балхах, — чIоагIа новкъа хилар сона из. — Дукха ялат эшалу хург ма дий хьа из баьхан долаш.

— Са-м эшалац — йоах, цхьаккха хIамаана шек а воацаш, — колхоза-м эшалу.

— ТIаккха, мишта хоо даьккийа мел ялат дIаьц? — хетт аз, тамаш еш.

— Аз хIара бетта лаьрхIа а лаьрхIа ект йтгею. ТIаккха бухгалтере сона тIера эша ялат дIадоьлу.

Сона дилла моттиг йоацаш новкъа хилар из. Вешта новкъа хилар пайда бай, де хIама ца хилча. Жабара шё ма йоахий, моллаша а, бояягаша а дахкашта дещ зе дац.

ЦIаьхха дагадехар сона тхоай «Поацо». «Поацо» — из тха циска цIи яр. Тха цIагIа меттал, довлахой цIеношка а даьккий лар хоадаьар ца.

— Тха ма дар цхьа дика циск. — ях аз, сайна из дагадохарах раьза хиина, — Из йегаргдацар-те?

— ХIа-хIа-хIа, — вел юхе а. — Циско фу дергдар царна? Циск-м хац сона, цIокъ Iа доаладойе а хила хIама-м поллахIи дацар, — аьлар из, даьккаша кIа доаделга долаш хила доаш хIама долаш санна.

Вешта са-м сатем боабир цу гIулакхо. Тамаш а яц из-м, колхоза ялат ма дарий из довш лаьттеш хиннар.

Саррахье аз «Поацо» хьоадалича йоккха сaг раьза-м хилеззар, хIаьта а аз ше дIахетайнча из а аз яхачох хьетIаера.

ШоллагIча дийнахьа, аьса дика гIулакх дарах тайша а болаш, «Поацо» а доаладеш вера со балха хьа.

— Сенна эш из? — раьза вецар Жабар. — Цу тIа ма бала а бела хьона цунах.

— Мел баккха доаладаьлац аз сай «Поацо». — новкъа хилар сона Жабара дешаш. — Колхоза ялат ца доадайта доаладаьд.

— Мегаьд, мегаьд, хоргда вайна, — дукха башха доацваш йист а яиина дIаваьхар Жабар.

Цул тIехьа дIадолаьделар керттердар. Каст-каста арара складе чуIехаш холора сона «Поацо». Аз тамаш йора, ялат доаду яхаш хIанзолца летиъаш хиннача Жабара «Поацо» ара хIана доах? Из хаттар дир аз склада заведующига.

— Даьхкашта тIехьаудаш ялат доаду цо, — дар жоп.

Со председатель долча вахар.

— ХIана венавр хьо? — хетт сога председатела. Аз из йарра дIадийцар дерриге а.

— Хетаргаьяа, керттера дахка Жабар ше хила мегаш ба,— аьлар председатела. — Сона из иштта хета дукха ха а.

Дукха ца гоаш Жабар балхара мукъавоалийтар колхоза правлене. Цунна дIадаьлар складе мел хиина даьккий а. Вешта ца моттаьаш цар фу хьыча баьанийа хоалаьдир. Са «Поацо» дар цар фу хоададаьр.

«БIАЬСТИ» А. Кабиршала фотоэтюд.

ПИСАТЕЛИЙ СОВЕЩАНИ

Укх деношка КПСС обкома заседаней зале Нохч-ГIалгIайчен писателий совещани хилар.

Совещани хьаеллаш КПСС обкома хьалхарча секретара Ф. Е. Титова доаца дийцар гулбеннараштa республика экономикен культурен кIахо дегIайоалларо хьакъерча декхарехи уж кхоачашлеш партийни организаце бечa балхахи.

Цул тIехьагIа нохчийи гIалгIайи литература тIеххьарча шера даьха толамаш а шоай творчески планаш а ювцаш къамаьлаш дир писателаша Р. С. Ахматовас, С. А. Арсанова, И. Д. Музаева, А. А. Ведзижева, I. Х. Хамидова, Д. Д. Мальсагова, кхыбараша.

Совещане къамаьл дар Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела нов. М. Г. Гайрбекова.

Совещане балхана дакъа лаьцар КПСС обкома секретараша нн. О. А. Чахкиева, С. С. Апряткина, Б. Г. Габисова.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛАДУВГIА, ХЬАЖА

1-ЧА МАЯ

РАДИО: 17.00 — г. Грознерча къахьегамхой цхьоалагIча маерча демонстрацех йола отчет (гIалгIай меттала); 17.13 — г. Грознерча къахьегамхой цхьоалагIча маерча демонстрацех йола отчет (эрсий меттала); 17.35—цхьоалагIча маерча г. Грознерча къахьегамхой демонстрацех йола отчет (нохчий меттала).

ТЕЛЕВИДЕНИ: 10.00 — В. И. Ленина цIерахча майда тIара Грознерча къахьегамхой цхьоалагIча маерча демонстрацех йола репортаж; 18.20 — «Моаршал да хьога, Май»! яха цIейх йола обзрени; 20.25 — «Лезгинка» яхача халхара ансамбло концерт»; 21.35 — «Цирка обозрени» яха эстради передача; 23.00 — «Волга тIа гIолла аллеш» яха концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.25 — Нохч-ГIалгIайчоа Цхьоалагlа май дездарах лаьрхIа арахена телевизиони передачараш; 18.55 — «Сайна ала» яха эстрадо оттадер; 21.30 — «Укх цIей сарахьа»— концерт.

2-ЧА МАЯ

РАДИО: 19 сахьат даьлча дена 20 сахьат даллалца нохч-гIалгIай эшарий концерт.

3-ЧА МАЯ

РАДИО: 18.20 — нохч-гIалгIай эшарий концерт (ерригача хьалхашка гIолла).

ТЕЛЕВИДЕНИ: 12.00 — берашта лаьрхIа деначе дай концерт; 13.00 — мультфильмай сборник; 18.35 — «БIаьстан иллеш» яха музыкальни передача; 19.25 — эстради концерт; 20.05— «Атлантица тропикашка» яха документальни фильм; 20.25 — берашта лаьрхIа мультфильм; 20.50 — «МолагIчар сайна йоала город» яха художественни фильм.

Вайна новкъарле ерашца—лира къовсам!

ИIаьхий а беркате а я вай лоамий даьгIенаш Шортта хьаьна бун я цига. ХIаьта сомаш цхьаннахьа а ца хулача тайпара дика хул лоамаи районашка. Массе а тайпа хIана дац аьнна дукха зизаш да. Иштта йолча моттигашка дукха хьайбаш, сонйи бешанаш, нокхарий леллe йиш я. Бакъда, цу тоpонех пайда эцаш Ведана района Кирова цIерахча колхозо (председатель З. Мусаев). Партеи правительства чIоагIа йоахко ю юрте болхам дегIабоалабере, бакъда председатела нов. Мусаева бола маша тоабергба ховш дац. Хьожаргда вай.

СуркотIа вах Албогачиев Ибрагим яхаш цхьа къоннaха. Вах аьлча вийса хургдац. Из шиь нстоша даьчок вакк. Цун ики сесаг я. Дукхача цестий цхьа нор хилар яха, сий доацаш, дIанхача замах юкедисача атара вогIачарех цхьа хIана да. Цунна тIехьсем лоаттобе беза массане а. Албогачиев санна бола нах вай советски паргIатаре завере зяза йиш яц.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIена фронтовикий урам, 10. Телефонаш: редактора ник. — 2-07-01; бехктоамча секретара — 2-45-48; партийни вахарен, промышленностен, юртбоалламен, кехатийн отделий — 2-26-72.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 10. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01, ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-26-72.

«Грозненский рабочий» издательстви типографи. Революци проспект.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий». Проспект Революции

СФ02094, Заказ № 2580.